

ВНІЗ «ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

На правах
рукопису

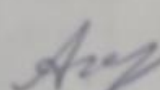
КОВАЛЬОВА ОЛЬГА СЕРГІЇВНА
ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТІСНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З
АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ

Спеціальність: 053 «Психологія»
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма _____
(назва)

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий
керівник:
Олег
АГАРКОВ
д. політ.
наук, проф.
проф.
кафедри

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 11 від 05.06.2023

Завідувач кафедри

 Людмила ПРИСНЯКОВА
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

м. Дніпро -2023 року

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**
Кафедра психології

Пояснювальна записка
до випускної кваліфікаційної роботи

на тему: **«ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТІСНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З АКАДЕМІЧНОЮ
УСПІШНІСТЮ»**

Виконала: студентка групи ПМ-19
спеціальності 053 «Психологія»

_____ Ольга КОВАЛЬОВА

Керівник Олег АГАРКОВ

Рецензент _____

м. Дніпро -2023 року

Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний університет»

Кафедра психології
Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
Напрямок підготовки психологія
Спеціальність 6.03010201 психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Людмила ПРІСНЯКОВА

« » 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

КОВАЛЬОВІЙ ОЛЬЗІ СЕРГІЇВНІ

1. Тема роботи: «Психологічні характеристики особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю». Науковий керівник роботи:

Затверджені наказом вищого навчального закладу від « »

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи: 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: література з проблеми досліджень, методи психологічних досліджень, математико – статистичні методи.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити): вступ, 2 розділи, список використаних літературних джерел.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначення обов'язкових схем, діаграм та ін.): ілюстрована таблицями та рисунками; за результатами досліджень

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	01.03.2023	15.03.2023
Теоретичні розділи	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	23.03.2023	23.03.2023

Емпіричні розділи	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	27.04.2023	27.04.2023
Список використаних літературних джерел	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	10.05.2023	10.05.2023
Підготовка доповіді та презентації	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	29.05.2023	29.05.2023
Подання кваліфікаційної роботи	Олег Агарков. доктор політичних наук, професор, професор кафедри	05.06.2023	05.06.2023

7. Дата видачі завдання 25.02.2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з\п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	березень 2023	
2.	I Розділ	квітень 2023	
3.	II Розділ	травень 2023	
4.	Робота в цілому	червень 2023	

Студентка Ковальова О. С. _____

Керівник роботи _____

РЕФЕРАТ

Протягом усієї історії розвитку психології йшов пошук основних факторів та механізмів підвищення ефективності використання особистісних ресурсів чи психічного потенціалу людини. Дослідження особистісного потенціалу людини проводилося в контексті інших проблем, тому що кожен з наукових напрямів психології, що виникають у світі, мав як основну мету поліпшення психічних функцій, стратегій поведінки, ефективності взаємодії та спілкування, розвиток здібностей та особистісних характеристик. Особливо актуальною ця тема є в умовах українсько-російської війни.

Проблема особистісного потенціалу, що поступово приходить на зміну проблемі людського потенціалу, є сучасною постановкою порівняно традиційної проблеми психологічних факторів і механізмів динамічної стійкості та ефективності діяльності особистості у світі, що змінюється. Проблематикою розвитку особистісного потенціалу займалися також наступні вітчизняні науковці: В. Гупаловська, Л. Карамушка, О. Коропецька, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, Н. Старинська, Т. Титаренко, М. Ткалич.

Поняття «особистісний потенціал» розкриває ідею «трансформації особистості в світі, що змінюється» (А.Г. Асмолов), не статичний пристосування до змінної дійсності, а готовність і здатність до самостійного створення необхідних умов для реалізації задуманих рішень (загалом вчинки як суб'єкта). При цьому далеко не кожен у кожний момент своєї життєдіяльності є справжнім суб'єктом того, що він робить, але рішення у сфері навчальної діяльності здобувача вищої освіти мають бути зроблені з позиції суб'єкта.

Розглядаючи потенціал як можливість, відзначимо, що нерідко можливості не реалізуються в реальності, та створити умови для максимального розвитку особистісного потенціалу кожного здобувача вищої освіти покликане освітнє середовище закладу вищої освіти. У період навчання здобувачі вищої освіти повинні навчитися діагностувати, розвивати та

керувати своїм особистісним потенціалом, оскільки саме це зможе змінити рівень професійної самореалізації, що становлять основу конкурентоспроможності та успішного працевлаштування.

У житті здобувачів вищої освіти так само багато різних подій, з якими здобувач вищої освіти стикається. І не завжди вони можуть нести позитивний відтінок і легко подолати. У свою чергу розвиток особистісного потенціалу дасть можливість здобувачу вищої освіти чинити опір ситуаціям, які можуть нести стресовий відтінок, та вміти їх долати, зберігаючи внутрішній комфорт та впевненість. Тема дослідження є актуальною для психології на сьогоднішній день і постає як проблема особистісної та професійного розвитку здобувача вищої освіти закладів вищої освіти; формування готовності до майбутньої діяльності.

Об'єкт: особистісний потенціал.

Предмет: особливості особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Мета роботи – виявити особливості особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Завдання:

1. Визначити поняття особистісного потенціалу.
2. Розкрити структуру особистісного потенціалу.
3. Проаналізувати особистісний потенціал здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.
4. Розкрити характеристики вибірки та організацію дослідження.
5. Описати методи дослідження.
6. Проаналізувати характеристики особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Методи дослідження:

Емпіричні. Методи психодіагностики (Тест життєстійкості в адаптації Д.А. Леонтєва; Шкала Академічної Мотивації (ШАМ) Т.О. Гордєєвої; Тест

СЖО Д.А. Леонтьєва; Опитувальник Самоорганізації Діяльності (ОСД) Е. Дінер адаптація Д. А. Леонтьєва).

Теоретико-методологічна основа. Системний підхід (С.Л. Рубінштейн, Б.Г.Ананьєв), роботи в галузі психології особистості (А.Г. Асмолов, Б.С. Братусь, Д.А. Леонтьєв), теорія особистісного потенціалу Д.А. Леонтьєва, роботи визначають структуру особистісного потенціалу (Е. Ф. Зеєр, В. І. Носков, А. М. Павлова, Т. П. Скрипкіна), концепції психологічного добробуту та задоволеності життям (Е. Дінер, Д. А. Леонтьєв) .

Теоретична значущість. Отримані результати розширюють уявлення про зв'язок характеристик особистісного потенціалу з академічною успішністю у здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти.

Практична значимість. Практична значущість дослідження визначається отриманими результатами та висновками щодо виявлення характеристик особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю. Отримані в результаті дослідження матеріали можуть бути використані у методичних рекомендаціях щодо проведення психопрофілактичних та корекційних заходів з метою оптимізації характеристик особистісного потенціалу здобувачу вищої освіти, викладанні курсів з психології особистості, .

Вибірка емпіричного дослідження. У дослідженні взяли участь здобувача вищої освіти 3 курсу за спеціальністю «психологія» Дніпровського гуманітарного університету. Генеральна сукупність – 43 здобувача вищої освіти, вибіркова сукупність складала 29 здобувача вищої освіти: 4 (13%) юнаків та 25 (87%) дівчат. Усі увійшли до групи – академічно успішних здобувачів вищої освіти (критерії включення до групи: відсутність заборгованостей за останні 2 сесії оцінки «добре», «відмінно»).

Бакалаврська робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку використаної літератури, таблиць.

ESSAY

Throughout the entire history of the development of psychology, the main factors and mechanisms of increasing the effectiveness of the use of personal resources or the mental potential of a person were searched for. The study of the personal potential of a person was conducted in the context of other problems, because each of the scientific directions of psychology emerging in the world had as its main goal the improvement of mental functions, behavioral strategies, the effectiveness of interaction and communication, the development of abilities and personal characteristics. This topic is especially relevant in the context of the Ukrainian-Russian war.

The problem of personal potential, which is gradually replacing the problem of human potential, is a modern formulation of the relatively traditional problem of psychological factors and mechanisms of dynamic stability and effectiveness of individual activity in a changing world. The following domestic scientists also dealt with the development of personal potential: V. Gupalovska, L. Karamushka, O. Koropetska, G. Kostyuk, S. Maksimenko, V. Rybalka, N. Starinska, T. Tytarenko, M. Tkalych.

The concept of "personal potential" reveals the idea of "personal transformation in a changing world" (A.G. Asmolov), not a static adaptation to a changing reality, but the readiness and ability to independently create the necessary conditions for the implementation of planned decisions (in general, actions as sub-object). At the same time, not everyone at every moment of their life is a real subject of what they do, but decisions in the field of educational activity of a higher education seeker should be made from the position of the subject.

Considering the potential as an opportunity, we note that opportunities are often not realized in reality, and the educational environment of a higher education institution is designed to create conditions for the maximum development of the personal potential of each student of higher education. During the period of study, students of higher education should learn to diagnose, develop and manage their personal potential, as this can change the level of professional self-realization, which is the basis of competitiveness and successful employment.

There are just as many different events in the lives of higher education students that a higher education student faces. And they can not always carry a positive connotation and be easily overcome. In turn, the development of personal potential will enable the student of higher education to resist situations that may carry a stressful tone and to be able to overcome them, maintaining inner comfort and confidence. The topic of the research is relevant for psychology today and appears as a problem of personal and professional development of a student of higher education in higher education institutions; formation of readiness for future activities.

Object: personal potential.

Subject: peculiarities of the personal potential of higher education applicants with academic success.

The purpose of the work is to reveal the peculiarities of the personal potential of higher education applicants with academic success.

Task:

1. Define the concept of personal potential.
2. To reveal the structure of personal potential.
3. To analyze the personal potential of higher education applicants with academic success.
4. To reveal the characteristics of the sample and the organization of the study.
5. Describe research methods.
6. To analyze the characteristics of the personal potential of higher education applicants with academic success.

Research methods:

Empirical. Methods of psychodiagnostics (Test of Vitality in adaptation of D.A. Leontiev; Scale of Academic Motivation (SHAM) by T.O. Gordeeva; Test of SJHO by D.A. Leontiev; Questionnaire of Self-Organization of Activities (OSD) by E. Diner adaptation of D. A. Leontiev).

Theoretical and methodological basis. System approach (S.L. Rubinstein, B.G. Ananiev), works in the field of personality psychology (A.G. Asmolov, B.S. Bratus, D.A. Leontiev), theory of personal potential D.A. Leontiev, works determine the structure of personal potential (E.F. Zeyer, V.I. Noskov, A.M. Pavlova, T.P. Skrypkina), concepts of psychological well-being and life satisfaction (E. Diner, D.A. Leontiev) .

Theoretical significance. The obtained results expand the understanding of the relationship between the characteristics of personal potential and academic success in higher education applicants of higher education institutions.

Practical significance. The practical significance of the study is determined by the obtained results and conclusions regarding the identification of the characteristics of the personal potential of higher education applicants with academic success. The materials obtained as a result of the research can be used in methodological recommendations for the implementation of psycho-prophylactic and corrective measures in order to optimize the characteristics of the personal potential of the student of higher education, teaching courses on personality psychology.

A sample of empirical research. Students of the 3rd year of higher education majoring in "psychology" of the Dnipro Humanities University took part in the study. The general population consisted of 43 higher education graduates, the sample population consisted of 29 higher education graduates: 4 (13%) young men and 25 (87%) girls. All were included in the group of academically successful students of higher education (criteria for inclusion in the group: no debts for the last 2 evaluation sessions "good", "excellent").

The bachelor thesis consists of an introduction, 2 chapters, conclusions, a list of used literature, tables.

Зміст

Вступ	
Розділ 1. Теоретичні підходи до дослідження особистісного потенціалу	
1.1. Поняття особистісного потенціалу	11
1.2. Структура особистісного потенціалу	21
1.3. Особистісний потенціал здобувачів вищої освіти з академічною успішністю	29
Висновки по розділу 1	34
Розділ 2. Емпіричні аспекти дослідження особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю	
2.1. Характеристика вибірки та організації дослідження	38
2.2. Опис методів дослідження	39
2.3. Аналіз характеристик особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю	44
Висновки по розділу 2	50
Висновки	52
Список використаної літератури	54

Вступ

Актуальність теми дослідження. Протягом усієї історії розвитку психології йшов пошук основних факторів та механізмів підвищення ефективності використання особистісних ресурсів чи психічного потенціалу людини. Дослідження особистісного потенціалу людини проводилося в контексті інших проблем, тому що кожен з наукових напрямів психології, що виникають у світі, мав як основну мету поліпшення психічних функцій, стратегій поведінки, ефективності взаємодії та спілкування, розвиток здібностей та особистісних характеристик. Особливо актуальною ця тема є в умовах українсько-російської війни.

Проблема особистісного потенціалу, що поступово приходить на зміну проблемі людського потенціалу, є сучасною постановкою порівняно традиційної проблеми психологічних факторів і механізмів динамічної стійкості та ефективності діяльності особистості у світі, що змінюється. Ця проблема сама по собі не нова; вона досліджувалась у різному термінологічному оформленні – сили Я, захисних механізмів, подолання, саморегуляції, життєстійкості та ін. (А. Маслоу, К. Роджерс, З.Фрейд, Л. Мерфі, Р. Лазарус, С. Мадді та ін.), та в різних проблемних контекстах – психічного здоров'я, ефективності праці, стресостійкості, розвитку особистості в онтогенезі, реакції на травму та ін. (Г.Сельє, І.М. Сеченов, А.Н. Леонтьєв, Б.Г. Ананьєв, А.Г. Асмолов та ін). Проблематикою розвитку особистісного потенціалу займалися також наступні вітчизняні науковці: В. Гупаловська, Л. Карамушка, О. Коропецька, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, Н. Старинська, Т. Титаренко, М. Ткалич.

Поняття «особистісний потенціал» розкриває ідею «трансформації особистості в світі, що змінюється» (А.Г. Асмолов), не статичний пристосування до змінної дійсності, а готовність і здатність до самостійного створення необхідних умов для реалізації задуманих рішень (загалом вчинки як суб'єкта). При цьому далеко не кожен у кожний момент своєї життєдіяльності є справжнім суб'єктом того, що він робить, але рішення у

сфері навчальної діяльності здобувача вищої освіти мають бути зроблені з позиції суб'єкта.

Розглядаючи потенціал як можливість, відзначимо, що нерідко можливості не реалізуються в реальності, та створити умови для максимального розвитку особистісного потенціалу кожного здобувача вищої освіти покликане освітнє середовище закладу вищої освіти. У період навчання здобувачі вищої освіти повинні навчитися діагностувати, розвивати та керувати своїм особистісним потенціалом, оскільки саме це зможе змінити рівень професійної самореалізації, що становлять основу конкурентоспроможності та успішного працевлаштування.

У житті здобувачів вищої освіти так само багато різних подій, з якими здобувач вищої освіти стикається. І не завжди вони можуть нести позитивний відтінок і легко подолати. У свою чергу розвиток особистісного потенціалу дасть можливість здобувачу вищої освіти чинити опір ситуаціям, які можуть нести стресовий відтінок, та вміти їх долати, зберігаючи внутрішній комфорт та впевненість. Тема дослідження є актуальною для психології на сьогоднішній день і постає як проблема особистісної та професійного розвитку здобувача вищої освіти закладів вищої освіти; формування готовності до майбутньої діяльності.

Об'єкт: особистісний потенціал.

Предмет: особливості особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Мета роботи – виявити особливості особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Завдання:

1. Визначити поняття особистісного потенціалу.
2. Розкрити структуру особистісного потенціалу.
3. Проаналізувати особистісний потенціал здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.
4. Розкрити характеристики вибірки та організацію дослідження.

5. Описати методи дослідження.
6. Проаналізувати характеристики особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю.

Методи дослідження:

Емпіричні. Методи психодіагностики (Тест життєстійкості в адаптації Д.А. Леонтьєва; Шкала Академічної Мотивації (ШАМ) Т.О. Гордєєвої; Тест СЖО Д.А. Леонтьєва; Опитувальник Самоорганізації Діяльності (ОСД) Е. Дінер адаптація Д. А. Леонтьєва).

Теоретико-методологічна основа. Системний підхід (С.Л. Рубінштейн, Б.Г.Ананьєв), роботи в галузі психології особистості (А.Г. Асмолов, Б.С. Братусь, Д.А. Леонтьєв), теорія особистісного потенціалу Д.А. Леонтьєва, роботи визначають структуру особистісного потенціалу (Е. Ф. Зеєр, В. І. Носков, А. М. Павлова, Т. П. Скрипкіна), концепції психологічного добробуту та задоволеності життям (Е. Дінер, Д. А. Леонтьєв) .

Теоретична значущість. Отримані результати розширюють уявлення про зв'язок характеристик особистісного потенціалу з академічною успішністю у здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти.

Практична значимість. Практична значущість дослідження визначається отриманими результатами та висновками щодо виявлення характеристик особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю. Отримані в результаті дослідження матеріали можуть бути використані у методичних рекомендаціях щодо проведення психопрофілактичних та корекційних заходів з метою оптимізації характеристик особистісного потенціалу здобувачу вищої освіти, викладанні курсів з психології особистості, .

Вибірка емпіричного дослідження. У дослідженні взяли участь здобувача вищої освіти 3 курсу за спеціальністю «психологія» Дніпровського гуманітарного університету. Генеральна сукупність – 43 здобувача вищої освіти, вибіркова сукупність складала 29 здобувача вищої освіти: 4 (13%) юнаків та 25 (87%) дівчат. Усі увійшли до групи – академічно успішних здобувачів

вищої освіти (критерії включення до групи: відсутність заборгованостей за останні 2 сесії оцінки «добре», «відмінно»).

Бакалаврська робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку використаної літератури, таблиць.

ВИСНОВКИ

1. Це дослідження було проведено з метою вивчення характеристик особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти із академічною успішністю. Виходячи з цілей та завдання дослідження були виділені наступні етапи: Перший – теоретичний етап, де була аналізована психолого-педагогічна література, в якій розкривалися питання щодо теми дослідження. Другий – емпіричний етап, у якому проводилося формування вибірки учасників дослідження, аналіз та підбір відповідного психодіагностичного інструментарію. Для дослідження були виявлені та обрані групи здобувачів вищої освіти з академічною успішністю. Далі за призначеною датою було організовано зустріч та виконання тестових завдань діагностичних методик. Для здобувачів вищої освіти була сформована Google форма (анкета) , лінки були розіслані на електронні пошти. Третій – аналітичний етап. На цьому етапі було проведено обробку та інтерпретацію отриманих діагностичних даних.

У дослідженні взяли участь здобувача вищої освіти 3 курсу за спеціальністю «психологія» Дніпровського гуманітарного університету. Генеральна сукупність – 43 здобувача вищої освіти, вибіркова сукупність складала 29 здобувача вищої освіти: 4 (13%) юнаків та 25 (87%) дівчат. Усі увійшли до групи – академічно успішних здобувачів вищої освіти (критерії включення до групи: відсутність заборгованостей за останні 2 сесії оцінки «добре», «відмінно»).

2. Дослідження характеристик особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти з академічною успішністю проводилося за допомогою наступних методик:

- Тест життєстійкості адаптації Д.А. Леонтєва; Шкала Академічної Мотивації (ШАМ) Т.О. Гордєєвої; Тест СЖО Д.А. Леонтєва;

-Опитувач самоорганізації діяльності (ОСД) Є.Ю. Мандрікової; Шкала Задоволеності життям (ШЗДЖ) Е. Дінер, адаптація Д.А. Леонтєва.

- Тест життєстійкості. Методика З. Мадді, адаптація Д.А.Леонтьєва
Тест життєстійкості – адаптований Д.А. Леонтьєвим опитувальник Hardiness Survey, розроблений американським психологом С. Мадді.

3. В результаті емпіричного дослідження було встановлено:

1. Особливості характеристик особистісного потенціалу у здобувачів вищої освіти із академічною успішністю. Визначено, що такі показники самоорганізації як планованість, наполегливість, фіксація, самоорганізація, орієнтація на сьогодні знаходяться в межах норми, цілеспрямованість виражена на високому рівні. Визначено вираженість смисложиттєвих орієнтацій, структурі мотивації домінує внутрішня мотивація, що виявляється в мотивації досягнення, самоорганізації та пізнавальної мотивації. Задоволеність життям відповідає середнього ступеня виразності. Виражені компоненти життєстійкості: залучення, контроль та прийняття ризику.

2. Взаємозв'язки характеристик особистісного потенціалу та академічної успішності. Так успішність здобувачів вищої освіти пов'язана з внутрішньою мотивацією, планованістю та самоорганізацією, локусом контролю-Я, прийняттям ризику та загальним рівнем життєстійкості.

3. Предиктор академічної успішності здобувачів вищої освіти. До важливих прогнозуючих факторів академічної успішності здобувачів вищої освіти можна віднести мотивацію досягнення та самоорганізацію.